

Svell og krymp - lim og klikk

Parkettsalget ligger på et relativt høyt og stabilt nivå. Ikke minst har klikkparkett gjort det lettere å legge gulvet selv. Men både for limte gulv og klikkgulv er det visse hensyn å ta for å få varig glede av investeringen.

Den vanligste form for parkett til boliger er lamellparkett med tre sammenlimte, horisontale sjikt. Toppsjiktet, eller slitelaget, består av det treslaget parketten har navn etter. Midtsjiktet består som regel av gran eller furu og har fiberretning vinkelrett i forhold til toppsjiktet. Det skal motvirke toppsjiktets svelling og krymping i bredden og kalles sperresjiktet. Undersiden består av et sjikt av nåletre med samme fiberretning som toppsjiktet. Dette kalles balansesjiktet fordi det skal balansere toppsjiktets svelling og krymping slik at parketten holder seg plan.

I likhet med vanlig treverk vil også parkett svulle og krympe i takt med temperatur og fuktpåvirkning. Lamellparkett har mindre fuktbevegelse enn vanlig tregulv fordi de tre lagene sperrer hverandre, men likevel er fuktbevegelsen så stor at man må ta hensyn til dette ved legging.

Husk klaring mot vegg

- Det er fuktigst inne om høsten, like før vi starter fyringen, forteller forsker Audun Øvrum i Norsk Treteknisk Institutt (NTI). - En relativ fuktighet i luften på 65-70 % tilsvarer en parkettfuktighet på 10-11 % ved 20 grader C. Utover vinteren tar vi inn kald, vanddampfattig luft og varmer den opp. På slutten av fyringssesongen kan den relative fuktigheten være nede i rundt 20 %, noe som tilsvarer en parkettfuktighet på ca. 6 %. Ved streng kulde og/eller høyere innetemperatur kan det bli enda tørrere.

- Forskjellen i parkettfuktighet vår og høst blir på ca. 5 %. Det er alltid vanskelig å beregne svelling og krymping på parkett som består av tre sjikt og to-tre forskjellige treslag, men breddekrympingen vil vanligvis være 0,06-0,07 % pr. % fuktendring. Dette gir en totalbevegelse over året på 3-3,5 mm pr.

meter gulv. På et 8 meter bredt gulv vil derfor bevegelsen kunne bli på over 2,5 cm i året. I følge Norsk Standard skal klaring mot vegg, rør, søyler og lignende være på minimum 1 mm pr. meter. Minsteklaring er dog satt til 8 mm.

- Vis omtanke ved vinkler, utspring, gjennomføringer etc. slik at parketten ikke "henger seg opp". Det vil kunne føre til stygge sprekker, formaner Øvrum.

Flytende gulv

Vanligvis legges parkett som såkalt flytende gulv. Det vil si at gulvet skal kunne svulle og krympe som en eneste stor plate, noe som ikke vil føre til oppsprekking i fugene. Men teori er en ting, praksis noe annet. Tunge møbler vil hindre fri bevegelse, noe som fører til oppsprekking i fyringssesongen.

- Dersom fugene tetter seg igjen nesten fullstendig om sommeren/høsten er dette bare noe man må regne med og akseptere. Det er viktig at parketten er tørr når den legges. Men selv legging av tørr parkett på vinter/vår kan tørke ytterligere før fyringssesongen er slutt. Dette kan gi småsprekker og også litt skåling (konkav kuving). Når parketten etter hvert fuktes opp igjen tetter fugene seg og bordene blir plane forutsatt at parketten er riktig avbalansert. Vent derfor til neste høst med eventuelle klager.

- Om det ikke retter seg har parketten vært for fuktig ved legging - og sannsynligvis også ved produksjonen. Dette skjer først og fremst i parketter produsert for land med varmere og fuktigere klima enn vårt.

- Vannsøl ved rengjøring kan føre til sprekker og svelling av treverket ved skjøtene. Dette kommer av at parketten ikke er forseglet på kantene. All vask med vann bør foregå med en hardt oppvridd klut. En oljet parkett er som regel bedre kantforseglet enn lakkert parkett.

Lim eller klist?

- Oppsprekking kan vel også skyldes dårlig lim eller feil liming?

- Vi har fire metoder for limpåføring som alle gir tilfredsstillende styrke, men ellers varierer produsentenes anbefaling noe. Det er en fordel om limet fyller fugen mellom lamellbordene. Det gir en viss forsegling av kantene slik at vannsøl ikke trenger inn. Ulempen er at limsøl vil kunne gi varige flekker på ubehandlet parkett hvis det ikke tørkes bort med en gang.

- Ikke legg lim i bunnen av nota. Ved trang pasning får man ikke limt flatsidene i fjæra, bare kanten, noe som gir en svak forbindelse. Dessuten vil en tykk limstreng i bunnen fungere som en pute og gjøre det vanskelig å presse bordene skikkelig sammen.

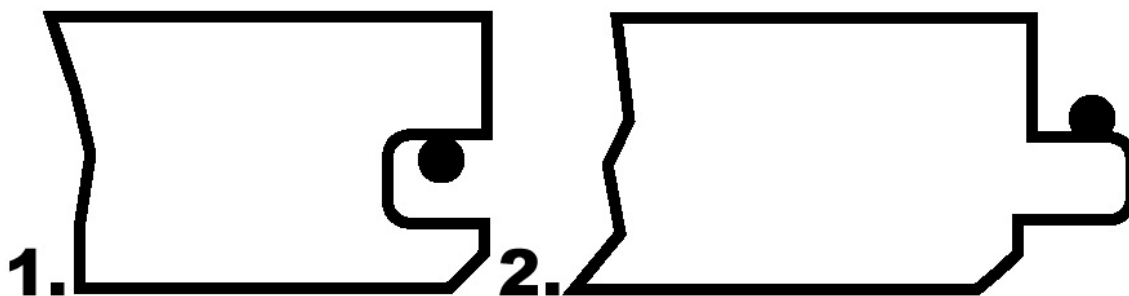
- Klistparkett har blitt populært og enkelte leverandører synes nå å konsentrere sin produksjon utelukkende omkring slike låsesystemer. Hvilken erfaring har Treteknisk på dette området?

- Produktet er for nytt til at vi har noen klar formening om hvor godt det fungerer. I tillegg finnes det så mange varianter av låsesystemer og hvilke materialer som finnes i låsene at vi vanskelig kan uttale oss generelt.

- NTI har utført noen undersøkelser der vi har testet styrken i låsemekanismen mellom parkettbreddene. Resultatene har vært variable, og det skal understrekes at mange av testene har vært på prototyper som ikke er på markedet. Av alle låsesystemene vi har testet har vi ennå til gode å se et låsesystem som holde parkettbreddene sammen like godt som en korrekt utført limfuge. Men nivået på de typene som er på markedet er høyt nok for vanlig bruk i normale boliger.

- Enkelte klikksystemer baserer seg på at det limes i tillegg. Men limfrie låser har nok kommet for å bli. Jeg antar at det vil være en betydelig utvikling i tiden som kommer på låsenes kvalitet, slutter Audun Øvrum.

Figur 1 og 2 gir god liming mellom overleppa og fjæras overside. Det er en fordel om limet fyller fugen mellom lamellbordene slik at også slitebeleggene er limt mot hverandre, noe som reduserer inntrengning av vannsøl.

Figur 3 og 4 vil sikre god liming mellom underleppa og fjæras underside. Limet gir ikke forsegling av slitebeleggets kanter, men oljebehandling vil i noen grad kompensere for dette. Fordelen ved denne limpåføringen er at man ikke får limsøl på overflaten av ubehandlet parkett.

